

LAWYER

The Business Magazine
Μάιος - Ιούνιος 2026

ΤΙΜΗ: 15,00€
ISSN: 2752-0152

044

Special
Report:
Αμυντική
Βιομηχανία

ΝΙΚΟΛΑΣ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ

Ιδρυτής και
Διευθύνων Εταίρος,
"Νικόλας Κανελλόπουλος,
Χαρά Ζέρβα & Συνεργάτες"
(NKLAW)

■ The Technology and Innovation Issue

Η νομική πρωτοπορία στην εποχή της Τεχνητής Νοημοσύνης

Η ελληνική νομική αγορά βρίσκεται σε ένα ιστορικό σημείο καμπής. Η ψηφιακή επανάσταση και η έλευση της τεχνητής νοημοσύνης δεν αποτελούν πλέον μακρινό σενάριο, αλλά τη νέα πραγματικότητα που μεταμορφώνει κάθε πτυχή της παροχής νομικών υπηρεσιών. Οι επιχειρήσεις, οι επενδυτές και οι δημόσιοι φορείς αντιμετωπίζουν ταυτόχρονα ολοένα και πιο σύνθετα νομικά και ρυθμιστικά ζητήματα, που απαιτούν νομικούς συμβούλους με βάθος γνώσης, ευελιξία αντίδρασης και ανθρωποκεντρική αντίληψη. Η NKLAW αντιμετωπίζει αυτές τις προκλήσεις με μια φιλοσοφία που συνδυάζει τη νομική αριστεία με τη διαρκή εξέλιξη, την ακρίβεια με την προσαρμοστικότητα και την τεχνολογική επίγνωση με την αδιαπραγμάτευτη ανθρώπινη κρίση. Ο Ιδρυτής και Διευθύνων Εταίρος μιλά για την ταυτότητα της εταιρείας, τις επιλογές που τη διαφοροποιούν και το όραμά του για το μέλλον της νομικής επιστήμης.

Της Αλεξάνδρας Βαρλά

Η ελληνική νομική αγορά έχει αλλάξει σημαντικά τα τελευταία χρόνια. Πώς έχει εξελιχθεί η NKLAW μέσα σε αυτό το περιβάλλον και ποια θεωρείτε ότι είναι σήμερα η ταυτότητά της;

Η εξέλιξη της NKLAW υπήρξε συνειδητή, έγκαιρη και στρατηγική επιλογή. Μια επιλογή που πηγάζει από βαθιά πεποίθηση ότι η νομική επιστήμη οφείλει να εξελισσεται μαζί με τον κόσμο που υπηρετεί. Από μια αμιγώς boutique business εταιρεία εξελίχθηκε σε ένα Legal Tech Powerhouse, ένα δυναμικό περιβάλλον όπου η νομική επιστήμη "παντρεύτηκε" την επιστήμη των δεδομένων και την τεχνητή νοημοσύνη. Διευρύνουμε συστηματικά τις υπηρεσίες μας, επενδύσαμε στην εξειδίκευση των ανθρώπων μας και χτίσαμε ένα πολυεπίπεδο οικοσύστημα νομικής κάλυψης, που σήμερα καλύπτει το σύνολο των τομέων της ελληνικής και ευρωπαϊκής αγοράς. Η ταυτότητά μας σήμερα ορίζεται από τρεις άξονες: την αδιαπραγμάτευτη ποιότητα της νομικής γνώσης, την ικανότητα προσαρμογής σε κάθε νέο ρυθμιστικό ή επιχειρηματικό περιβάλλον και την ανθρωποκεντρική αντίληψη που διέπει κάθε μας σχέση. Είμαστε στρατηγικοί νομικοί εταίροι, όχι απλώς πάροχοι νομικών υπηρεσιών. Αυτό που μας διαφοροποιεί δεν είναι μόνο το εύρος των υπηρεσιών μας, αλλά ο

τρόπος που λειτουργούμε: συνέπεια, γρήγορα αντανακλαστικά και αίσθημα ευθύνης απέναντι στον πελάτη και στο ευρύτερο κοινωνικό και επιχειρηματικό περιβάλλον. Η NKLAW δεν ακολουθεί τις τάσεις, συνδιαμορφώνει εξελίξεις και διαβλέπει έγκαιρα τις ανάγκες σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο, ώστε αναλύοντας τα δεδομένα, επιλέγει συνειδητά πού θα τοποθετήσει τις δυνάμεις της. Αυτή η διορατικότητα, η άσκηη δουλειά, το ήθος και η αδιαπραγμάτευτη επαγγελματική επάρκεια, αποτελούν το πραγματικό DNA μας.

Η εταιρεία σας δραστηριοποιείται τόσο σε παραδοσιακούς τομείς όσο και σε αναδυόμενα πεδία δικαίου. Πώς επιλέγετε πού θα επενδύσετε χρόνο, ανθρώπους και τεχνογνωσία;

Η στρατηγική μας εδράζεται σε μια θεμελιώδη πεποίθηση: η παραδοσιακή νομική κατάρτιση δεν αντιτίθεται στην καινοτομία, την τροφοδοτεί. Η βαθιά γνώση εταιρικού και αστικού δικαίου, καθώς και διοικητικού και τραπεζικού δικαίου αλλά και του τρόπου επίλυσης των διαφορών αποτελούν το θεμέλιο, πάνω στο οποίο χτίζεται κάθε εξειδίκευση στα αναδυόμενα πεδία, από τις στρατηγικές επενδύσεις και το οικοσύστημα των funds,

Νικόλας Κανελλόπουλος

Ιδρυτής και
Διευθύνων Εταίρος,
"Νικόλας Κανελλόπουλος,
Καρά Σέρβα & Συνεργάτες"
(NKCLAW)

μέχρι την προστασία δεδομένων, την κυβερνοασφάλεια και το δίκαιο της τεχνητής νοημοσύνης. Επενδύουμε στους ανθρώπους μας πρώτα απ' όλα: στη συνεχή εκπαίδευσή τους, στην ανάπτυξη καταρτισμένων ομάδων που παρέχουν υπηρεσίες υψηλής εξειδίκευσης σε κάθε τομέα καθώς και στη δημιουργία ολοκληρωμένων νομικών στελεχών που κατανοούν τόσο το γράμμα, όσο και το πνεύμα του δικαίου. Στο επίκεντρο τοποθετείται πάντα ο άνθρωπος ή η εταιρεία που αναζητά την καλύτερη δυνατή λύση, με σεβασμό, ακρίβεια, ήθος και επαγγελματική δεοντολογία. Σήμερα, οι τομείς που παρακολουθούμε με ιδιαίτερο ενδιαφέρον και στους οποίους επενδύουμε ενεργά, είναι η ενεργειακή μετάβαση, το δίκαιο των ΑΠΕ και ο περιορισμός του CO₂, οι υποδομές και τα μεγάλα δημόσια έργα, η αμνιτική βιομηχανία και οι στρατηγικές επενδύσεις, το δίκαιο της τεχνητής νοημοσύνης και η ψηφιακή διακυβέρνηση, καθώς και τα ESG ως νέο πλαίσιο εταιρικής ευθύνης. Δεν πρόκειται για μόδα, πρόκειται για σύγχρονους τομείς που είναι εξελικτικά αναγκαίοι για την οικονομία και την κοινωνία. Και εμείς, με επαρκή γνώση, ετοιμότητα και συνεργάτες με εμπειρία, είμαστε παρόντες.

Τα τελευταία χρόνια βλέπουμε τις επιχειρήσεις να δίνουν ολοένα μεγαλύτερη έμφαση στην εταιρική διακυβέρνηση, τη συμμόρφωση και τη διαχείριση κινδύνων. Πώς έχει επηρεάσει αυτή η εξέλιξη τον ρόλο του δικηγόρου και τις προσδοκίες που έχουν οι διοικήσεις από τους νομικούς τους συμβούλους;

Η εξέλιξη αυτή αντικατοπτρίζει μια βαθύτερη αλλαγή στον τρόπο που οι επιχειρήσεις αντιλαμβάνονται τον νομικό τους σύμβουλο: όχι απλώς ως εντολοδόχο, αλλά ως στρατηγικό εταίρο που συμμετέχει ενεργά στη λήψη αποφάσεων. Στην ΝΚΛΑΜ δεν παρέχουμε μόνο συμβουλές συμμόρφωσης με βάση τον νόμο ή τρόπους αντιμετώπισης και επίλυσης προβλημάτων αφού προκύψουν, αλλά προγνωστική ανάλυση κινδύνων (predictive risk analytics) που επιτρέπει στις επιχειρήσεις να προετοιμαστούν ή, ενίοτε, και συμβουλές ώστε να αποτραπεί ο κίνδυνος. Ο σύγχρονος νομικός σύμβουλος δεν αρκείται στην ερμηνεία του νόμου· αναλύει σενάρια κινδύνου, αξιολογεί εναλλακτικές, προτείνει δομές και συμβάλλει στη διαμόρφωση στρατηγικής. Αυτό απαιτεί ακρίβεια, συνέπεια και ανθρώπινη κριτική σκέψη που δεν υποκαθίσταται από κανένα εργαλείο. Ο ρόλος του δικηγόρου έχει εξελιχθεί σε αυτόν του information strategist που μεταφράζει τα data driven insights σε εφαρμόσιμη επιχειρηματική στρατηγική και προβαίνει σε ποσοτικοποίηση κινδύνου. Οι διοικήσεις δεν περιμένουν πλέον να τους πούμε τι συνέβη, αλλά τι πρόκειται να συμβεί και πώς να προετοιμαστούν ορθά για τα διάφορα σενάρια επέλευσης του κινδύνου. Αναζητούν πλέον νομικούς συμβούλους που μπορούν να "μεταφράσουν" την πολυπλοκότητα, να μετατρέψουν ένα σύνθετο ρυθμιστικό πλαίσιο σε σαφή, εφαρμόσιμη στρατηγική. Η ικανότητα αυτή ωστόσο, δεν αποκτάται από αλγόριθμους· διαμορφώνεται από χρόνια εμπειρίας, από τη συσσωρευμένη γνώση που επιτρέπει να αναγνωρίζεις μοτίβα εκεί που άλλοι βλέπουν μόνο χάος. Ο δικηγόρος ως στρατηγικός σύμβουλος, σύμβουλος ανάλυσης

κινδύνου και αρχιτέκτονας λύσεων, είναι ο ρόλος που διεκδικούμε και αυτή είναι η επαγγελματική νοοτροπία που καλλιεργούμε στους ανθρώπους μας.

Μέσα από τη συμβουλευτική σας δραστηριότητα προς επιχειρήσεις και επενδυτές, ποια εικόνα διαμορφώνετε για την Ελλάδα σήμερα; Ποια είναι τα στοιχεία που ενισχύουν την εμπιστοσύνη και ποια εξακολουθούν να δημιουργούν αβεβαιότητα;

Η εικόνα της Ελλάδας που αντιλαμβανόμαστε μέσα από τη συμβουλευτική μας δραστηριότητα είναι αυτή μιας χώρας που έχει κάνει σημαντικά βήματα αξιοπιστίας και ανάκαμψης, αλλά εξακολουθεί να αντιμετωπίζει δομικές αδυναμίες που επιβραδύνουν την πλήρη αξιοποίηση του δυναμικού της. Στη θετική πλευρά, η βελτίωση του επενδυτικού κλίματος, η ψηφιοποίηση δημοσίων υπηρεσιών, η ανάπτυξη του τουρισμού και της ενέργειας καθώς και η αυξανόμενη ροή ξένων επενδύσεων δημιουργούν ένα περιβάλλον αισιοδοξίας. Η Ελλάδα διαθέτει ανθρώπινο κεφάλαιο υψηλής ποιότητας, γεωστρατηγική θέση και ένα νομικό πλαίσιο που, όταν εφαρμόζεται με συνέπεια, παρέχει ασφάλεια

Η Ελλάδα έχει κάνει σημαντικά βήματα αξιοπιστίας και ανάκαμψης, αλλά εξακολουθεί να αντιμετωπίζει δομικές αδυναμίες που επιβραδύνουν την πλήρη αξιοποίηση του δυναμικού της

δικαίου. Η αβεβαιότητα που παραμένει συνδέεται κυρίως με την ταχύτερα απονομή δικαιοσύνης και τη γραφειοκρατική επιβάρυνση. Αυτά είναι τα πεδία όπου η μεταρρύθμιση είναι επιτακτική και η ΝΚΛΑΜ, με την εμπειρία της στην κρίση και υλοποίηση μεγάλων επενδύσεων και στη χρηματοδότησή τους με ιδιωτικούς αλλά και δημόσιους πόρους, στην απλοποίηση διαδικασιών και στις αναγκαίες τομές για ταχύτερη απονομή δικαιοσύνης μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά.

Η Ελλάδα που επιταχύνει την απονομή δικαιοσύνης και απλοποιεί τη διοίκηση μπορεί να γίνει πραγματικό κέντρο καινοτομίας και επενδύσεων στη νοτιοανατολική Ευρώπη.

Αν η τεχνητή νοημοσύνη αναλάβει ένα σημαντικό μέρος της νομικής έρευνας και της παραγωγής εγγράφων, ποια θα είναι η νέα πηγή αξίας ενός κορυφαίου δικηγόρου;

Η ερώτηση αυτή αγγίζει τον πυρήνα της φιλοσοφίας μας. Η τεχνητή νοημοσύνη μπορεί να επεξεργαστεί πληροφορίες με ταχύτητα και όγκο που ξεπερνά κάθε ανθρώπινη δυνατότητα. Αυτό όμως δεν μειώνει -αντίθετα αναβαθμίζει- τον ρόλο του καλού δικηγόρου. Η νέα πηγή αξίας είναι η κρίση: η ικανότητα να αξιολογείς, να συνθέτεις, να ερμηνεύεις και να αναλαμβάνεις ευθύνη για το αποτέλεσμα. Είναι η ενσυναίσθηση απέναντι στον πελάτη, η

κατανόηση του ανθρώπινου παράγοντα πίσω από κάθε νομική υπόθεση και η ηθική δέσμευση που διέπει κάθε συμβουλή. Στην ΝΚΛΑΝ, πιστεύουμε ότι ο κορυφαίος δικηγόρος της επόμενης δεκαετίας είναι εκείνος που γνωρίζει βαθιά το δίκαιο, κατανοεί τα εργαλεία που έχει στη διάθεσή του, αλλά δεν τα αφήνει να υποκαταστήσουν τη δική του ανθρώπινη σκέψη. Είναι ο μάστορας που διευθύνει μια αρχήστρα με agents και αλγορίθμους για να παράξει το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα, μετατρέποντας την πολυπλοκότητα των δεδομένων σε σαφή και υλοποιήσιμη συμβουλή για τον πελάτη. Άλλωστε, τα πάντα σήμερα είναι πληροφορία. Η κρίσιμη ικανότητα δεν είναι πλέον η συλλογή της πληροφορίας αλλά η αξιολόγησή της: να εντοπίσεις τι είναι σημαντικό, αξιόπιστο, σχετικό με την συγκεκριμένη υπόθεση και τον συγκεκριμένο πελάτη. Αυτή η κριτική αξιολόγηση της πληροφορίας δεν επαφίεται σε αλγόριθμους. Ο δικηγόρος του μέλλοντος είναι αυτός που θα χρησιμοποιεί την τεχνολογία ως εργαλείο υποβοήθησης της κρίσης του, όχι ως υποκατάστατό της.

Ποια εργασία που σήμερα θεωρείται βασικό μέρος της εκπαίδευσης ενός νέου δικηγόρου εκτιμάτε ότι ίσως δεν θα υπάρχει πλέον σε δέκα χρόνια;

Η μηχανική αναζήτηση νομολογίας, η σύνταξη τυποποιημένων εγγράφων και η επισκόπηση μεγάλου όγκου συμβάσεων είναι εργασίες που ήδη μεταβάλλονται ριζικά. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι ο νέος δικηγόρος δεν χρειάζεται να τις κατανοεί. Αντίθετα, πρέπει να τις κατανοεί βαθύτερα από ποτέ, ώστε να μπορεί να αξιολογεί κριτικά κάθε αποτέλεσμα που παράγει ένα εργαλείο. Στην ΝΚΛΑΝ, το εκπαιδευτικό μας πρόγραμμα για νέους δικηγόρους εστιάζει στην ανάπτυξη κριτικής σκέψης, μεθοδολογίας και ακρίβειας - στην ικανότητα να αντιλαμβάνεσαι τη λεπτομέρεια, να συνθέτεις πολύπλοκες πληροφορίες και να επικοινωνείς με σαφήνεια. Επενδύουμε στη συνεχή εκπαίδευση, στο mentoring μεταξύ έμπειρων και νέων δικηγόρων και στη δημιουργία στελεχών που δεν είναι απλώς τεχνικά καταρτισμένοι αλλά ολοκληρωμένοι επαγγελματίες με αιχμή το ήθος, την ευθυκρισία και την υπευθυνότητα απέναντι στον πελάτη και στο κοινωνικό σύνολο. Η συνεργατικότητα, η μεθοδικότητα και η ανθρωποκεντρική αντίληψη παραμένουν αναντικατάστατες και αυτές είναι οι αξίες που καλλιεργούμε. Έτσι λοιπόν, κάποιες διαδικαστικές εργασίες μπορεί μεν να εξαφανιστούν, όμως η αντίληψη, η προσήλωση στη λεπτομέρεια και την ποιότητα θα παραμείνουν αναγκαίες. Με άλλα λόγια, δεν θα υποκατασταθεί ποτέ η γνώση. Αντίθετα, θα πρέπει να είναι πιο λεπτομερής, πιο εξειδικευμένη. Η αριστεία εξάλλου δεν είναι προϊόν τεχνολογίας- είναι προϊόν χαρακτήρα, επιμονής και συνεχούς αυτοβελτίωσης. Αυτό πρέπει να κρατήσουν οι νέοι.

Ποιο είναι το όραμά σας για την ΝΚΛΑΝ τα επόμενα πέντε χρόνια;

Το όραμά μας για τα επόμενα πέντε χρόνια είναι να εδραιώσουμε την ΝΚΛΑΝ ως το αδιαμφισβήτητο σημείο αναφοράς για στρατηγική νομική συμβουλή στην Ελλάδα και τη νοτιοανατολική Ευρώπη, ως μια εταιρεία που

αναγνωρίζεται όχι μόνο για την τεχνογνωσία της, αλλά για την ακεραιότητά της, την αξιοπιστία της και τη δέσμευσή της στην ποιότητα. Θέλουμε να συνεχίσουμε να επενδύουμε στους ανθρώπους μας, στην εκπαίδευση νέων δικηγόρων, στην ανάπτυξη εξειδικευμένων ομάδων και στη δημιουργία ολοκληρωμένων νομικών στελεχών που θα αποτελέσουν την επόμενη γενιά της εταιρείας. Θέλουμε να διευρύνουμε την παρουσία μας σε τομείς αιχμής, όπως ενέργεια, υποδομές, άμυνα, ψηφιακή διακυβέρνηση, κυβερνοασφάλεια και ασφάλεια δεδομένων, ESG, αξιοποιώντας και τη διεθνή μας δικτύωση μέσω του International Jurists Network αλλά, βεβαίως, και τις θεσμικές μας σχέσεις σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Το μέλλον, λοιπόν, της ΝΚΛΑΝ είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με την εξέλιξη της τεχνολογίας. Καθώς η χώρα συνεχίζει την αναοδική της πορεία και προσελκύει ολοένα και περισσότερες διεθνείς επενδύσεις, ο ρόλος μιας τεχνολογικά προηγμένης νομικής εταιρείας, με σύγχρονη αντίληψη, αυθεντικότητα και προσαρμοστικότητα γίνεται ολοένα και πιο κρίσιμος. Αλλά αν πρέπει με μία λέξη να συνοψίσω το όραμά μας, αυτή είναι: συνέπεια. Συνέπεια στις αξίες μας, στην ποιότητα των υπηρεσιών μας, στη δέσμευσή μας απέναντι στους πελάτες και στους ανθρώπους μας. Σε έναν κόσμο που αλλάζει με ιλιγγιώδη ταχύτητα, η συνέπεια είναι η πιο σπάνια και η πιο πολύτιμη αρετή. ■